

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

*Присвячується 20-річчю
ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»*

СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

**Дніпро
2023**

УДК 81'1(477)
ББК 81'2 УКР
С 91

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального
приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 22 грудня 2022 р.)*

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу
«Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 5 від 02.02.2023 р.)*

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ»,
2023. 192 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на
Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну
лінгвістику» (09 листопада 2022 року). Тематика статей охоплює актуальні
питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній
діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному
процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнєва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Черноп'ятов Станіслав Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент,
директор Навчально-наукового інституту ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний
університет»

Поповський Анатолій Михайлович – доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних
дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ
«Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу
організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

ISBN

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Агарков О. Психолінгвістика як технологія вивчення іноземної мови в студентському середовищі.....	5
Андрішко О. Графікація і тмезис у контексті лексико-синтаксичного словотворення	14
Бердо Р. Огляд програмного забезпечення в галузі лінгвістики	23
Bondarenko V., Zhura K. Law and language.....	29
Варакута М. Когнітивістика та основи лінгвістичних знань.....	38
Виноградов Г. Середньовічна християнська лінгвістика як сегмент християнської теології	45
Запотічна Р. Особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей у процесі навчання іноземної мови	52
Kapiton A. Analysis of software providing translation services	59
Корсунська В. Казкотерапія як метод корегування емоційної реальності.....	67
Крашеніннікова Т. Мова як історична категорія в сучасному світі.....	77
Кривуля В. Використання інноваційних методів навчання у вищій школі	83
Кузьменко В., Негодченко О. Зміст філософських основ навчання у християнській середньовічній культурі	91
Мосейко А. Особливості термінології у адміністративному праві на прикладі формування термінології майбутнього кодексу України про адміністративні правопорушення	108
Підвисоцька Г. Usage of modern teaching methods in the process Educational activities in higher education establishments of Ukraine	116
Поповський А. Злочинне клятвозрадництво	123
Руколянська Н.В. Структурно-семантичні особливості залучених термінів текстів українського кримінального процесуального права	139
Сімович О. Вербальний символ ворон (ворона) / гавран у фрагменті мовно-фольклорної картини світу українців.....	147
Сковронська І. Дистрибутивні зв'язки сталих словосполучень публіцистичного мовлення.....	157
Федишин О. Оптимізація процесу інтенсивного навчання іноземній мові у ЗВУ	167
Холод І.В. Інноваційні підходи у методиці навчання англійської мови професійного спрямування.....	174
Худавердієва В. Інноваційні методи навчання у вищих навчальних закладах як засіб реалізації інтерактивної моделі освіти	181
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	191

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 1999. 288 с.
2. Поляренко В.С. Мова і культура. Риси характеру українського народу як складова національної культури. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного ун-ту: зб. наук. праць*. Вип. 13 / [редкол.: Ж. В. Колоїз (відп. ред.), П. І. Білоусенко, А. З. Брацкі та ін.]. Кривий Ріг: НПП Астерікс, 2015. 470 с. С.181-187. С. 183
3. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри: Монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. 324 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Валентина КРИВУЛЯ,

кандидат філологічних наук, Університет імені Альфреда Нобеля

У статті розглядаються інноваційні методи навчання у вищій школі та їх використання в освітньому процесі. Висвітлено характерні особливості інноваційних методів навчання, розкривається специфіка їх використання в освітньому просторі вищої школи.

Ключові слова: *вища школа, інновації, інноваційне навчання, контекстне навчання, методи навчання, проблемне навчання.*

Abstract. *The article considers innovative methods of teaching in higher education and their use in the educational process. The characteristic features of innovative teaching methods are highlighted, the specifics of their use in the educational space of higher education are revealed.*

Key words: *higher school, innovations, innovative education, contextual education, teaching methods, problem-based learning.*

Постановка проблеми. Суспільство, в якому ми живемо, постійно розвивається і зазнає змін. У сучасному світі освітній простір постійно поповнюється як новим змістом знань, так і новими кваліфікаційними ознаками. Зважаючи на це, сучасна освіта вимагає безперервності розширення сприйняття складності світу та утворення інформаційного суспільства.

У нову інформаційну епоху, як зазначено в аналітичній доповіді ЮНЕСКО «Сталий розвиток після 2015 року», саме вища освіта має стати основним елементом на шляху до прогресу, а інновації у різних сферах суспільної діяльності передбачають високий динамізм, швидку зміну знань, інформації та технологій [15]. За таких умов зростає соціальне значення держави у наданні доступу до якісної освіти, високого рівня знань, можливості

набути відповідних навичок і компетенцій, шляхом забезпечення вищим навчальним закладам академічної мобільності й свободи.

Закон України «Про вищу освіту» містить завдання закладів вищої освіти серед яких, основним є «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [14]. Зокрема, більшість законодавчих документів та національних програм із питань вищої освіти акцентують на неприпустимості зниження якості освіти, зниження рівня знань та застарілості методів і методик навчання. Розуміння того, що освіта є одним із головних чинників цивілізаційного та економічного розвитку держави, саме сьогодні дає поштовх до стратегічного рішення проблем та забезпечення системного реформування національної вищої школи, її відповідної модернізації та інтеграції до європейських норм.

Мета статті – дати характеристику інноваційним методам навчання у вищій школі, їх використання на практиці; визначити та запропонувати найбільш ефективні методи навчання для здобувачів вищої освіти у вищій школі.

Суть процесу інновацій та методи сучасного навчання стали об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених. Наукові праці А. М. Алексюка, І. І. Доброскока, Т. Г. Дригач, В. В. Ільїна, Г. П. Коцури, В. Г. Кременя, Л. В. Лебедик, М. В. Лисенка, Н. М. Мирончук, С. О. Нікітчиної, Т. Б. Поясок, С. В. Пролєєва, П. Ю. Сауха, О. Струтинської та інших присвячені загально-теоретичним, науковим та практичним проблемам інноваційної моделі у закладі вищої освіти, деяким прогресивним формам та методикам навчання, досвіду та перспектив їх використання в освітній практиці [1; 7; 5; 18; 8; 9; 11; 13; 6; 17]. Зокрема, автори пов'язують інновації у навчанні з необхідністю: покращання традиційного педагогічного процесу (модернізація, модифікація, раціоналізація); докорінних перетворень та комплексних модифікацій, тобто змін існуючого традиційного навчального процесу.

Праці таких вчених, як Е. Байкер, Дж. Дьюї, Н. Морзе, С. Сіз [19;20], присвячені характеристиці методів навчання, їх особливостям, важливості їх

застосування на практиці в освітній діяльності, а також проблемам використання сучасних інформаційних технологій в освіті за допомогою впровадження комп'ютерно-орієнтованих методик навчання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що суттєво покращують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [16]. Проблеми інноваційних технологій і методів навчання в сучасній вищій школі є актуальними, оскільки посилилися тенденції до гуманізації та гуманітаризації змісту вищої освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни, а як наслідок – потреба в науково-педагогічних кадрах, які зможуть забезпечити інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій під час навчального і виховного процесу.

Інноваційне навчання – це постійні прагнення до перегляду цінностей, збереження тих, які є беззаперечно цінними, і відкидання тих, які вже застаріли. Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним творчим процесом, поширенням нових методів і засобів (інновацій) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик і результатів творчих пошуків, використання нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей та форм забезпечення навчального процесу [9; 18; 6; 3].

Основу інноваційних технологій у вищій школі складають нововведення, пов'язані з оптимізацією умов освітньої діяльності – організаційні та спрямовані на оновлення змісту освіти та підвищення її якості – методичні. На сьогодні найпопулярнішими інноваційними методами навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є: контекстне, імітаційне, проблемне, дистанційне, модульне та повне засвоєння знань.

Доречно розглянути ці методи більш детально.

1. Контекстне навчання базується на поєднанні різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової та практичної.

2. Основа імітаційного навчання – це імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.

3. Проблемне навчання здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем вищої освіти знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

4. Дистанційне навчання як різновид (досить самостійний) заочного навчання, у якому використовуються новітні інформаційно-комунікаційні технології та засоби.

5. Модульне навчання становить різновид програмованого навчання, сутністю якого є те, що зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ та контролю за кожним фрагментом.

6. Повне засвоєння знань. Розробляється за допомогою ідей Дж. Керролла і Б.С. Блума – про необхідність зробити фіксованими результати навчання, оптимально змінюючи при цьому параметри умов навчання в залежності від здібностей студентів [2].

Сучасній вищій школі сьогодні потрібен викладач, здатний оновлювати та покращувати зміст своєї діяльності. Впоратися з цим завданням можливо лише за умови розумного та змістовного поєднання та використання на навчальних заняттях деяких інноваційних методів навчання. Аналіз особливостей інноваційних методів навчання дає змогу стверджувати, що зазначені вище методи можуть бути ефективно використані в навчальному процесі кожен окремо, але, на нашу думку, більш ефективного результату можна досягти шляхом комплексного та системного використання методів: проблемне навчання поєднати з контекстним навчанням.

Проблемне навчання має свою особливу технологію та являє собою систему, яка заснована на закономірностях творчого засвоєння знань і способів

діяльності та містить поєднання прийомів і методів навчання та викладання для яких характерним є основні особливості наукового пошуку [4, с. 149].

Засвоєння здобувачами вищої освіти знань і способів діяльності має творчий характер. Цей процес передбачає: самостійне перенесення знань та вмінь у нову ситуацію; бачення нових проблем за стандартних знайомих умов; бачення структури досліджуваного об'єкта; бачення нової функції знайомого об'єкта; вміння бачити інший варіант вирішення, інший підхід до його пошуку; вміння поєднувати раніше відомі способи вирішення новим способом; вміння створити оригінальний спосіб вирішення при вже відомих інших та ін. З огляду на це, проблемне навчання передбачає виклад дисципліни шляхом підкреслення проблеми перед аудиторією та її вирішення разом зі здобувачами вищої освіти.

Контекстне навчання являє собою навчання, при якому відбувається залучення змісту навчання в контекст розв'язання життєво важливих завдань навчальної діяльності [12]. Викладач ставить перед здобувачем вищої освіти проблему і вирішує її разом зі здобувачами вищої освіти, це вимагає тісного контакту.

Важлива роль у контекстному навчанні належить активним формам та методам навчання або технологіям активного навчання (ТАН), які базуються не лише на процесах сприйняття, пам'яті, на самому занятті, а передусім на творчому, продуктивному мисленні, поведінці та спілкуванні [4, с. 137]. Особливістю контекстного і проблемного навчання виступає мотивація здобувачів вищої освіти у навчанні та вміння правильно підійти до вирішення проблем, з якими стикається фахівець у своїй професійній діяльності. Успішність процесу навчання, розумне та вміле використання в ньому контекстного та проблемного методів навчання, на нашу думку, може бути реалізовано тільки під час очного навчання, коли здобувачі вищої освіти перебувають у діалогічному середовищі «викладач-студент». Щодо дистанційного навчання, зробити це набагато складніше.

Використання вищенаведених методів навчання цілком реалізується за допомогою персонального комп'ютера. Саме застосування комп'ютерів, та

загалом їх впровадження, стало необхідністю, оскільки вони мають прогресуючий вплив на освітній процес, сприяють розвитку та індивідуальній неповторності особистості. Серед безлічі способів вирішення тієї чи іншої задачі комп'ютер дозволяє оцінити та візуалізувати кожен варіант та вибрати найкращий. Прикладне програмне забезпечення дозволяє здобувачеві вищої освіти швидко перетворювати об'єкт, представлений на екрані дисплея. У цьому випадку програмне забезпечення постає як засіб побудови дій самого здобувача вищої освіти. У той же час прикладне програмне забезпечення сприяє формуванню рефлексивного ставлення здобувача вищої освіти до вирішення власного способу вирішення задачі і, тим самим, сприяє розвитку наукового та теоретичного мислення [10].

Комп'ютерні симуляції орієнтують на формування професійних навичок, пов'язаних із використанням комп'ютера для моделювання різних явищ та процесів, які зустрічаються у житті і професійній діяльності. Ділові та рольові ігри вирішують, перш за все, завдання формування професійно значимих навичок взаємодії з людьми, виконання різних ролей і т.п.

Навчання з використанням персонального комп'ютера також принципово змінює функції викладача: передбачити шляхи та розробити алгоритми, щоб оптимально контролювати весь процес навчання та окремі заняття. Встановлення прямого діалогу між здобувачами вищої освіти та машиною, або діалогічного трикутника: «здобувач вищої освіти-комп'ютер-викладач» є особливістю навчання за допомогою персональних комп'ютерів. Такі діалоги допомагають побачити і зрозуміти труднощі, які виникають при самостійному вирішенні завдань, а викладачеві – спостерігати і контролювати якість навчання. Проте техніка неспроможна замінити викладача, неспроможна контролювати пізнавальну діяльність здобувача вищої освіти у взаємно опосередкованому процесі викладання та навчання, але технічний пристрій як засіб навчання в руках викладача може виконувати ряд його функцій з передачі навчальної інформації або контролю засвоєння.

Інформаційно-технічні засоби мають безмірні можливості візуалізації як різних об'єктів, так і можливостей їх застосування в проблемній ситуації, що стимулює діалог здобувача вищої освіти з викладачем. Розкриття того, як працюють різні об'єкти, а також наочне подання інтелектуальних засобів (гіпотез, прийомів, аналізу, контролю) забезпечує залучення здобувача вищої освіти в процес міркування, який створено комп'ютером, тому процес засвоєння нових знань здійснюється в умовах внутрішнього спілкування.

Висновки. Теоретична значимість даного дослідження полягає в тому, що виділені і охарактеризовані інноваційні методи навчання у вищій школі вдало використовуються на заняттях та поєднуються за допомогою технічних засобів навчання; уточнено поняття «інновації», «інноваційне навчання», «контекстне навчання», «проблемне навчання»; виявлено, що саме поєднання контекстного та проблемного методів навчання та використання сучасної техніки для проведення занять, дає змогу викладачеві залучити здобувачів вищої освіти до роз'яснення та створити умови для розв'язання проблеми у рамках дисципліни. Іншими словами, це є активним навчанням, в якому здобувач вищої освіти стає учасником творчого процесу у поєднанні із навчанням; відбувається зростання мотивації до пошукової роботи. Це носить характер комплексності і формує професійні компетентності у навчанні. Процес введення цих двох методів досі розвивається та, на нашу думку, потребує підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, тому доцільно створити ряд програм, щодо підвищення кваліфікації викладачів вищої школи.

Список використаної літератури:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія [Текст] : підручник / А. М. Алексюк ; Міжнар. фонд «Відродження». Київ: Либідь, 1998. 558 с. – (Програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні»).
2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijnitehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>.
3. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Докучаєва Вікторія Вікторівна ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 44 с.

4. Джеджула О. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 208 с.
5. Дригач Т. Г. Використання інноваційних педагогічних технологій у ВНЗ як фактор формування професійних умінь майбутнього викладача. *Сьома міжнародна практично-пізнавальна інтернет-конференція*. Одеса, 2019. С. 87-91.
6. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи [Текст] : монографія / П. Ю. Саух [та ін.] ; ред. П. Ю. Саух. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 443 с.
7. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі [Текст]: монографія / І. І. Доброскок, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина [та ін.]; Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Переяслав-Хмельницький: Вид-во С. В. Карпук, 2008. 284 с.
8. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін [Текст]: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти / Л. В. Лебедик, В. Ю. Стрельников, М. В. Стрельников. Полтава: АСМІ, 2020. 303 с.
9. Лисенко М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / М. В. Лисенко. Київ, 2013. 16 с.
10. Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью / Е. И. Машбиц. Київ: Вища школа, 1987. 224 с.
11. Мирончук Н. М. Контекстна підготовка майбутніх викладачів вищої школи до самоорганізації у професійній діяльності: теорія і практика: монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 400 с.
12. Мирончук Н.М. Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії. *Креативна педагогіка*. 2018. Вип. 13. С. 95-101.
13. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Костенко О. В. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу» / Т. Б. Поясок, О. І. Беспарточна, О. В. Костенко. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2020. 228 с.
14. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. №1556-VII. *Офіц. вісн. України*. 2014. №63. Ст. 1728.
15. Программа устойчивого развития на период после 2015 года // Международное бюро труда. Женева, 2013. Сессия 319. С. 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_221646.pdf
16. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>
17. Струтинська О. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства [Електронний ресурс] / О. Струтинська. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: електрон. наук. журн.* / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2020. Вип. 9. С. 145–160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeetu_2020_9_14 (дата звернення: 19.04.2021). – Назва з екрана.
18. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура [Текст] : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролеєв [та ін.] ; Ін-т обдар. дитини АПН України. Київ : Пед. думка, 2008. 471 с.
19. Baker E. D. Contextualized Teaching and Learning: A Faculty Primer: A Review of Literature and Faculty Practices with Implications for California Community College Practitioners, 2009 / Elaine DeLott Baker, Laura Hope, Kelley Karandjeff. – URL: <http://www.cccbsi.org/Websites/basicskills/Images/CTL.pdf>
Sears S. Introduction to Contextual Teaching and Learning / Sears Susan. Bloomington, Indiana, 2003. 53 p.